

ĐURĐICA CESAR
Varaždin

KNJIŽNICA URŠULINSKOG SAMOSTANA

DIE BIBLIOTHEK DES URSULINENKLOSTERS

In the article we presented the library holdings of the Ursuline convent in Varaždin, during the period from the foundation of the »Ilirska čitaonica« (Illyrian Library). We made a review of about one thousand books published during that period, and they were stored in the attic of the convent building during the survey. Besides this one, the convent has another, far richer library (about 20000 volumes), but all of those are later editions.

Redovnice reda Sv. Uršule nazočne su u Varaždinu preko dvije stotine osamdeset godina, odnosno od 1703. godine. Njihov dolazak rezultat je spleta kako političkih tako i obiteljskih odnosa. Naime, grofica Katarina Drašković, redovničkim imenom Ana Julijana¹, nalazila se u uršulinskom samostanu u Požunu (današnja Bratislava u Slovačkoj) – položila zavjete 1676. godine i tamo je dočekala teško i nesigurno vrijeme Rakoczyjeve bune 1703. Nemiri su zahvatili cijelu srednju Europu, dakle i Požun. Njena majka grofica Magdalena Drašković, u strahu za život kćeri², zamolila je glavaricu požunskog samostana da dopusti m. Ani Julijani povratak u Hrvatsku. To se pokazalo kao dobrodošla ponuda jer je i sama glavarica nastojala na sigurnije mjesto skloniti redovnice. Tako se dvanaest uršulinki u prosincu 1703. godine našlo u Varaždinu. Dakako tamo nije bilo ni samostana, ni nekog sličnog mjesta gdje bi se redovnice smjestile. Zato ih grofica Drašković smješta u svoj dvorac Klenovnik. Tu nisu ostale za stalno, već je šest uršulinki otišlo u Maribor, a šest ih je privremeno boravište našlo u varaždinskoj kući grofice Drašković. Ni to nije moglo biti trajno rješenje, već je trebalo poduzeti određene korake da bi se izgradio samostan. Iz zapisa kanonske vizitacije vidi se da je gradnja godine 1714. bila u toku, ali će dugo trajati jer se iz istog izvora saznaje da još godine 1752. samostan nije bio potpuno dovršen. Samostanska crkva Rođenja Isusova nikla je iz temelja koji su bili usadeni u vrtu baruna Prašinskog kupljenom za tu svrhu godine 1722., a dovršena je godine 1729., da bi bila posvećena istom 1750. godine kad je i unutrašnjost bila potpuno dovršena. Tadašnji njezini oltari, barokno veličanstveni, bili su, na temelju proučavanja njihovih ostataka, najljepši u gradu³.

Uršulinke su i u Varaždinu nastavile svoju primarnu zadaću – odgoj i prosvjetu te je i njihov red poznat kao odgojna ustanova. Kako je rad na poučavanju i odgoju bio nazočan već u Požunu, razumljivo je da su uršulinke po dolasku u Varaždin nastavile s tom aktivnošću, što je bilo dobrodošlo i opće prihvaćeno od građanstva. Varaždin je, što je naravno dobro poznato, grad, bogat između svih ostalih tradicija i prosvjetnom tradicijom. Prema nekim analogijama pretpostavlja se da je ovdje već koncem 15. stoljeća postojala neka gradska škola, a pisani dokument

iz 16. stoljeća zasigurno potvrđuje da su djeca varaždinskih trgovaca i obrtnika mogla stjecati osnovna znanja u školi⁴.

To je bio samo početak razvoja školstva, koje se ubrzano i uz podršku građanstva razvija, a kulminaciju mu možemo naći u otvaranju isusovačke gimnazije, čiju smo 350-obljetnicu proslavili 1986. godine.

Usprkos svemu tome Varaždinci su pozdravili djelovanje uršulinki jer u gradu ipak nedostaje bilo kakva obuka za žensku mladež.

Kakav je bio karakter uršulinske škole?

Radi ilustracije spomenut ću »Iskaz o stanju privatne pučke djevojačke škole preustrojene u licej« za školsku godinu 1897./98. U »Iskazu« stoji da je ta škola ženski licej s djevojačkim konviktom (= zavod, internat) uršulinskog samostana. Iz tog izvora saznajemo da je škola privatna s pravom javnosti, te da je utemeljena još godine 1703.

Školske godine 1897./98. imala je četiri razreda s četrnaest učiteljica. Nastava je održavana na hrvatskom jeziku⁵.

Naravno, u početku se nastava ograničavala na opismenjivanje i podučavanje u nekim domaćinskim vještinama, npr. u šivanju, da bi se s vremenom s povećanjem prostora javljale i nove mogućnosti rada. Već iz 1707. godine postoji podatak o poznatim učiteljicama. To su: m. Ivana Gloss, m. Augustina Hartner, m. Benigna Wopher, s. Marija Ana. Odaziv u školu bio je velik. Tako postoji podatak za 1730. godinu kad u konviktu živi četrnaest djevojaka, devetnaest godina kasnije u konviktu ih je petnaest, a u vanjskoj školi šezdeset. Broj iz godine u godinu raste pa postojeći prostori postaju premaleni. Zato se gradi kamena zgrada za vanjsku školu i novi konvikt (završen 1776.). Pomoć za izgradnju dala je, između ostalih, carica Marija Terezija, koja je u konviktu osnovala osam zakladnih mjesta za osam djevojčica (četiri iz plemićkih, a četiri iz građanskih obitelji). U tu svrhu uložila je 40000 forinti u Kraljevsku ugarsku dvorsku komoru. Povelja o tome datirana je 14. studenoga 1777. godine⁶.

Od 22. kolovoza 1777. godine u sklopu konvikta djelovala je Glavna djevojačka škola – jedina u Hrvatskoj, koja je školovala učiteljice koje su krajem osamnaestog i početkom devetnaestog stoljeća pokrivala područje cijele Hrvatske. Glavna djevojačka škola bila je, dakle, jedna od najvažnijih prosvjetnih institucija u zemlji, i to naročito nakon poznate školske reforme Marije Terezije. Od tada je školstvo u rukama države, koja određuje nove obvezatne nastavne planove, obrazovne sadržaje, te kontrolira nastavni kadar.

Redovnice – nastavnice služile su se kod poučavanja bogatom literaturom iz školske, odnosno samostanske knjižnice, a knjige su bile dostupne i učenicama.

Današnja situacija u samostanskoj knjižnici je slijedeća: Knjige su smještene na nekoliko mjesta. Jedan dio knjiga, sređenih i sistematiziranih, nalazi se u pristupačnom prostoru, u predvorju samostanske kapelice. Znatan dio starijih knjiga pohranjen je u nekoliko ormara na tavanu. Postoji također vrlo obimna sakralna literatura, koja je i popisana, a nalazi se u sakristiji samostanske kapelice.

Sve knjige gledane zajedno mogu se podijeliti na nekoliko područja:

- a) priručnici za nastavu iz raznih područja znanosti (povijesti, zemljopisa, prirodopisa, gramatike – njemačke, francuske, talijanske, povijesti umjetnosti, metodike, korespondencije itd.)
- b) moralne pouke, odgoj
- c) knjige sakralne tematike

Prvo područje, odnosno priručnici za nastavu, s obzirom na prosvjetnu djelatnost uršulinskog reda, najznačajniji je dio knjižnog fonda. Knjige su pisane uglavnom stranim jezicima: njemačkim, francuskim, talijanskim. (U ovom pregledu u obzir su uzeta izdanja do 1839. godine. Jezična situacija nakon te godine je, naravno, drugačija). Radi ilustracije navest ću neka najkarakterističnija djela:

- Teoretisch – practischer Anterricht in der deutschen Rechtschreibung, Klagenfurt, 1836.
Sammlung Deutscher Beyspiele zur Bildung des Styls, Wien, 1834.
Praktischer Briefsteller für Landschulen – ein Hülfsbuch für Lehrer zum Dictiren...,
Leipzig, 1825.
Abregé des principes de la grammaire francaise par M. Restant, Paris, 1747.
Sammlung der besten deutschen prosaischen Schrifsteller und Dichter, ?, 1747.
Lehrbuch der neueren Staatengeschichte (3. Teil) für die IV Grammatical Classe der K.
K. Gymnasien, Wien, 1825.
Einleitung in die schönen Wissenschaften von Karl Wilhelm Ramler, Leipzig, 1761.
Encyklopedie der Weiblichen Handarbeiten von Therese de Dillmont Kern des Methoden-
buch für die Landschulmeister in den Kaiserlich-Königliche Staaten, Wien, 1777.
G. A. Wimmer, Neuestes Gemälde von Australien, Wien, 1832.
W. T. Blumenbach, Neuestes Gemälde der oesterreichischen Monarchie, Wien, 1830.
J. G. Sommer, Neuesten Gemälde von Amerika, Wien, 1831.
Tafel, Osiander, Schwab, Römische Prosaiker in neuen Übersetzungen, Stuttgart, 1828.
Siecle de Louis XIV – Jahrhundert Ludwigs des XIV, Wien, 1810.
J. B. Beicher Anleitung zum Kopfrechnen, Wien, 1825.
D. George Heinrich Zinken, Allgemeines ekonomisches Lexikon, Leipzig, 1764.
Nic. di Castelli, Nuovo dizionario italiano – tedesco, Leipzig, 1782.
Philiph Jakob Flachte, Neues Deutsch – italienisches Wörterbuch, Leipzig, 1782.
Sir James Stewart, Stads – Wirtschaft von der Innerlichen Politik bei freien Nationen,
Tübingen, 1772.
L. Ebner, Beschreibung der K. Freystadt Varasdin, Varaždin, 1827.
Lehrbuch der Römischen Alterthümer für die grammatical Classen in K. K. Gymnasien,
Wien, 1822.
Gottlieb August Wimmer, Neuestes Gemälde von Affrika und den dazu gehörigen Inseln,
Wien, 1831.
Lettres juives ou correspondance philosophique, historique et critique, Tom premier, ?,
1766.
Kao najinteresantniju knjigu iz tog tematskog područja izdvojila bih djelo »Horvaczka
grammatika oder Kroatische Schprachlehre von einem Menchenfreunde verfasst und heraus-
gegeben«, Agram, 1810. Autorstvo ove gramatike isprva nije bilo utvrđeno, samo su postojale
razne pretpostavke. Međutim, prema kasnijim istraživanjima najvjerojatniji je autor Franjo
Kornig. Roden je u Radkersburgu u Štajerskoj. Školovao se u Zagrebu, bio je najprije učitelj
pučke škole u Samoboru, zatim učitelj glavne narodne škole u Zagrebu, na kojoj je godine 1803.
postao ravnateljem. Umro je 10. veljače 1807. Bavio se prevoditeljskim radom (npr. »Imen
knjižica za gradske škole«, 1790.).
»Horvaczka grammatika« doživjela je tri izdanja: prvo 1790., drugo 1795., a treće, ono koje
posjeduje uršulinski samostan u Varaždinu, godine 1810. Sva tri izdanja tiskana su u Zagrebu.
(Gedruckt und verlegt in der Kais. Königl. privil. v. Novosseschen Buchhandlung).
Nabrojene knjige samo su jedan dio bogatog fonda priručnika za nastavu. One nam kazuju
da se ne radi o posebnostima i vrijednim rijetkostima tiskane riječi, što je i razumljivo s obzirom
da se nalaze u relativno »mladoj« knjižnici koja datira iz osamnaestog stoljeća, a najveći dio
knjiga je iz devetnaestog i početka dvadesetog stoljeća. Međutim, navedeni primjerci ilustriraju
nam jedan jako širok spektar znanja koji se tokom školovanja prenosio na mlade učenice, koje
su učile i povijest, i zemljopis, i antičku književnost, i strane jezike, itd., a uz to mnoge druge tada
potrebne pouke: lijepo ponašanje, ručni rad, dopisivanje i sl.

Drugo tematsko područje, tj. knjige moralnih pouka i odgoja, također čini značajan dio uršulinske knjižnice, iako ih je brojčano manje od ostalih. Od onih, koje sam imala prilike vidjeti, za ilustraciju bih uzela tek nekoliko:

Der Sittenlehrer, oder der gute Hausfreund für die reisere Jugend, ?, 1830.

Les veillées du Chateau, ou cours de morale, Paris, 1784.

Instructions pour les jeunes dames qui entrent dans le mond, se marient..., Wienne, 1784.

Magasin des adolescentes ou dialogues entre une sage gouvernante et plusieurs de ses élèves de la première distinction, ?, 1770.

Sakralna knjižnica odvojena je od ostalog dijela knjižnice, ali ne zbog posebne klasifikacije, već zbog prostora. Ona se nalazi u sakristiji samostanske kapelice. Za razliku od knjiga prve dvije tematske cjeline, ove su unesene u poseban katalog, ako se tako može nazvati popis knjiga pisan rukom, u kome se osim imena autora i naslova djela navodi još godina izdanja. Knjige uvedene u katalog podijeljene su na podgrupe.

1) Sveta Pisma

U ovoj podgrupi se nalaze prijevodi Sv. Pisma (Novi Zavjet) ili prijevodi čitave Biblije i prepričani događaji iz Biblije. Ovdje je npr.:

Rosalino Franz, Biblia Sacra, 1784.

Biblische Geschichte für die Jugend, nepoznati autor, 1818.

Les Espitres et Evangiles, također nepoznati autor, 1700.

2) Liturgika i kateheza

U ovoj podgrupi dominiraju katekizmi (priručnici za vjerski odgoj) i knjige vezane za bogoslužje:

Bellarmin, Katekismus, 1737.

Flery Claudius, Historischer Katechismus, 1767.

Postoji i francusko izdanje te knjige – Catechisme Historique, 1756.

Mulih, Juraj, Škola Kristusseva, 1744.

N. N. Kurzer Inhalt christlicher Glaubensehr, 1753.

Francisco Xaverio, Das vierte Gebot Gottes, 1729.

N. N., Die heilige Moesse, 1732.

3) Homiletika

To su djela koja su služila za pripremanje propovijedi (homilija = propovijed), iako su mogle služiti i za poticanje osobne pobožnosti, npr.:

Abraham à santa Clara, Grammatika Religiosa, 1699., 1730. S. Augustini, Die Regel, 1662.

Caelino Caesare, Discours, 1746.

Caelino Caesare, Junger Joseph, 1736.

Chroiset Johanes, Die Andacht zum göttlichen Herzen Jesu Christi, 1817.

Förerio Petro, Regel und Constitutionen der Congregation »Unserer. Frau«, 1712.

Među ovim knjigama nalazi se i jedna koja slovi kao najstarija u samostanskoj knjižnici. Radi se o poznatom djelu Tome Kempenca (Thomas á Kempis) »Nasljeduj Krista«, u njemačkom izdanju (Thomae Kempen, Nachfolge Christi, 1600.).

Postoji također i francusko izdanje (De l' imitationem de Jesu Christ), ali je ono iz kasnijeg razdoblja – 1687. godine. Ta knjiga bila je iza Biblije najčitanija u Europi – to objašnjava i mnoga izdanja koja je to djelo doživjelo.

4) Crkvena povijest i životopisi

Glavna tema djela koja su sabrana pod ovim nazivom je povijest Crkve, tj. vrijeme od 1. st. na ovamo, kao npr.:

Weter Conrado, *Römisches Martyrologium*, 1707.

Životopisi svetaca su naročito česta djela u samostanskim knjižnicama, pa tako i u knjižnici uršulinskog samostana u Varaždinu. Rado su bila čitana i služila su kao poticaj za redovnički život. Neki od životopisa ovdje jesu:

Becher Joannem, *Die heil. Uhrsula und ihre Gesellschaft*, 1679.

Gudi Philippo, *S. Catharina de Riccis*, 1641.

N. N. Heil. Ignatii de Loyola, 1712.

N. N., *Unio Coelestis (Leben Thomae Aquin)*, 1677., itd..

Značajno mjesto u knjižnici uršulinskog samostana zauzimaju životopisi utemeljiteljice uršulinskog reda Sv. Anđele Meriči.

5) Posljednja tematska cjelina su »Razmatranja«.

Knjige su namijenjene poticanju vlastite duhovnosti, razmišljanju, meditaciji...

Arnold, *Das Leben und Leichen Jesu*, 1661.

P. de Barry, *Drei Tagreisen für Exercicien*, 1678.

Lombardel F., *Kunst und Weiss*, 1699.

Meichel, *Drei Wachen Daniels*, 1633.

Pavlovski Daniel, *Gottesanschprache*, 1692., itd.

Među ostalim knjigama u katalogu je zabilježena i jedna čija godina izdanja seže čak u 1543. godinu. Radi se o djelu Svaiger Johana, *Drei Bettbüchlein st. Augustinus*. Po godini izdanja to bi bila najstarija knjiga u knjižnici. S njom sam se, međutim, susrela samo u katalogu.

Kao posebnu temu u ovom prikazu samostanske knjižnice potrebno je spomenuti specifičnu literaturu vezanu uz ljekarničku djelatnost samostana.

Iako o povijesti i djelovanju ljekarne u uršulinskom samostanu u Varaždinu već postoji objavljeni tekst (dr. Hrvoje Tartalja, *Ljekarna u samostanu uršulinki u Varaždinu*, Saopćenja, Pliva, sv. 14., br. 4, godina 1971.), ipak treba u nekoliko riječi oslikati i tu vrlo važnu djelatnost uršulinki.

Ljekarna se nekad nalazila u školskoj zgradi samostana. Prvobitno je služila za spravljanje lijekova za redovnice i konviktice. Kasnije se lijekovima opskrbljuju i građani, što je inače zabranjeno u gradovima gdje postoji javna ljekarna (u Austriji takva zabrana postoji još od 1564. godine, a potvrđena je 1748.). Kako su uršulinke imale dopuštenje da nastave radom i nakon nove reorganizacije zdravstva od 1770., kad se ukidaju i priručne ljekarne u samostanima (osim milosrdne braće, uršulinki, sestara Sv. Elizabete), morale su biti stručno osposobljene trogodišnjim naukovanjem kod ljekarnika i polaganjem tirocinalnog ispita. U uršulinskom samostanu u Varaždinu postoji nekoliko sačuvanih potvrda o završenom naukovanju, od kojih je najstarija ona iz godine 1824. na latinskom jeziku, a pripadala je m. Kajetani Haselwander.

Ono, što je za nas posebno važno i interesantno, jesu sačuvane stručne knjige, od kojih je najstarija *Gazophylacium Medico-Physicum, oder Schatz – Kamer* od J. J. Wayta, Leipzig, 1709. Također postoje sve službene farmakopeje koje su bile izdane u Austriji, npr. *Dusoensatorium Pharmaceuticum Viennense*, 1737., K. G. Hagen, *Lehrbuch der Apothekerkunst*, Wien, Trattner, 1788., B. C. Fanst, *Gesundheits – Katechismus*, Leipzig, Kummer, 1795., *Oesterreichische Provinzial Pharmacopöe*, Wien Wappler, 1795. itd. Međutim posebno važno mjesto zauzimaju »knjige kopija receptata«, a to je više debelih knjiga rukopisa, koje su se zvale: »Haus

Medicamenten Buch« (za redovnice) i »Freulein Medicamenten Buch« (za konviktkice). Kao godine kad su se počeli pisati recepti navedene su: 1792., 1795., 1807., 1847., 1917.

Od rukopisa interesantni su također: »Popis liječenja raznih bolesti« iz 18. stoljeća i »Recepti« iz godine 1831., te rukopisi o radu ljekarne. Iz popisa prodanih lijekova može se zaključiti od kojih su bolesti građani Varaždina najviše obolijevali.

Postoji još jedna specifična vrsta literature. To je glazbena literatura, tj. notni materijal. Nalazi se na za to najpogodnijem mjestu – pjevalištu uršulinske crkve. Tu je u prvom redu novija glazbena literatura, koja je redovito u uporabi, i broji negdje oko tri stotine naslova.

Ali daleko je značajniji stariji materijal koji obuhvaća barokne majstore – oko sto trideset jedinica (obradio L. Šaban). Tu se nalaze knjižice dugoljastog oblika u kojima su i notne crte i note ispisane rukom. Osim rukopisnih skladbi tu su i tiskana djela (mise, himne, »Tantum ergo«, i sl.). Među autorima najznačajniji su ovi: Ivan Werner (1752.–1786.), prvi vanjski učitelj glazbe u uršulinskoj djevojačkoj školi; Jan Wanhall (1739.–1813.), vrsni glazbenik i skladatelj; Leopold Ebner (1769.–1830.), koji je u samostanu djelovao kao klavirski i glazbeni pedagog. Njihova djela su pronadana, objavljena i ponovno izvođena (Varaždinske barokne večeri).

Zaključak

Rezultat ovog istraživanja otkrio nam je specifičnu situaciju. Naime, govoreći o knjižnici uršulinskog samostana danas (tj. 1988. godine kad je istraživanje bilo provedeno, op. p.) u prvom redu mislimo na mnoštvo knjiga rasutih po mnogim samostanskim prostorima: ispred samostanske kapelice, u sakristiji samostanske kapelice, na koru, po ormarima na samostanskim hodnicima na prvom i drugom katu, na tavanu, zatim manji broj knjiga po sobama redovnica, misali u sakristiji u crkvi, knjige u katehetskoj dvorani, te posudbena biblioteka s oko tri stotine naslova – sve u svemu može se reći da se danas u samostanu nalazi više od dvanaest tisuća knjiga.

Ovaj kratki prikaz nije obuhvatio kompletan knjižni fond, već je pregledano blizu tisuću knjiga koje su izdane do 1839. godine i iz njega se vidi da ovdje nema knjiga koje bi se izdvajale nekim posebnim značenjem, rijetkošću i sl.

Međutim, činjenica da u knjižnici nisu otkrivena djela koja drugdje ne postoje, ili nisu česta, ne umanjuje značenje te knjižnice, nego svjedoči o jednoj zavidnoj kulturnoj visini samostana, koji se posvetio odgojnoj i obrazovnoj djelatnosti. Kad je prestala prosvjetna uloga samostana (poslije 2. svj. rata), tada prestaje i nekadašnja uloga samostanske knjižnice kao jednog od sredstava izobrazbe. Prilike su malo pomalo prisilile na određen odabir, naročito nekadašnje školske literature. Najstarija djela, koja nisu naišla na interes prosječnog čitatelja (npr. djela pisana njemačkim jezikom, na gotici), pohranjena su u nekoliko ormara na samostanskom tavanu, gdje nisu bila dostupna oku, niti su mogla probuditi zanimanje eventualnog namjernika.

Smatram da bi ipak bilo potrebno bar donekle sačuvati te knjige od potpunog uništenja, ako ni zbog čega drugog, a ono bar zbog uspomena na prošlost kad je samostan uršulinski dao značajan doprinos kulturnom rastu Varaždina.

SAŽETAK

Red sestara uršulinki prisutan je svojim vjerskim, ali i kulturno – prosvjetnim djelovanjem u Varaždinu od godine 1703. Naročito je značajan njihov rad na odgoju i obrazovanju ženske mladeži koji nažalost prestaje godine 1945. Redovnice – nastavnice su se u poučavanju koristile bogatom literaturom iz svoje knjižnice.

Ovaj prikaz nije obuhvatio kompletan knjižni fond, nego oko tisuću knjiga izdanih do godine 1839. Te se knjige mogu podijeliti u nekoliko tematskih cjelina:

- a) priručnici za nastavu iz raznih područja znanosti (povijest, zemljopis, prirodopis, gramatika, povijest umjetnosti, metodika itd.)
- b) moralne pouke, odgoj
- c) knjige sakralne tematike:
 1. Sveta Pisma
 2. liturgika i katehetika
 3. homiletika
 4. crkvena povijest i životopisi
 5. razmatranja

U samostanu postoji i literatura vezana uz ljekarničku djelatnost (stručne knjige, farmakopeje – ljekopisi, knjige kopija receptata itd.), te glazbena literatura, tj. notni materijal, a osobito je važan onaj dio koji obuhvaća barokne majstore čija su djela izvedena i na Varaždinskim baroknim večerima.

THE URSULINE CONVENT LIBRARY

Summary

The Ursuline nuns have been active in their religious, cultural and educational work in Varaždin since 1703. Their work concerning the girls' education was particularly important, but unfortunately, it ended in 1945.

In their teaching, the nuns – teachers made use of the rich book holdings of their library.

This survey does not comprise all the book holdings, but about one thousand books published by 1839. These books can be divided into several topic units:

- a) textbooks in various scientific fields (history, geography, natural science, grammar, history of art, methodology, etc.)
- b) morality, education
- c) sacral books:
 1. The Scriptures
 2. liturgics and catechetics
 3. homiletics
 4. church history and biographies
 5. treatises

In the convent, there are also some books on pharmacy (text-books, pharmacopoeia, prescription books, etc.) and some books on music (music papers); those dealing with baroque masters, whose works were performed at the »Varaždin Baroque Evenings« are of particular importance.

BILJEŠKE

1. Roditelji m. Ane Julijane bili su: Ivan IV., grof Drašković, kraljevski komornik i savjetnik, sin Ivana III, koji je bio i ban, i kao takav dobio naslov »defensor Croatiae«; Magdalena Drašković, rođena Nadasdy, kći grofa Franje Nadasdyja, sudionika u zrinsko-frankopanskoj

- uroti. (Prema: Bartol Zmajčić, Postanak i razvitak roda Draškovića, Časopis »Kaj«, Zagreb, br. 11/1972., str. 53., »Znameniti i zaslužni Hrvati« (Velimir Deželić), Zagreb, 1925., str. 69.
2. Naime otac Ane Julijane, Ivan Drašković, ostao je u toku pobune vjeran Habsburgovcima i borio se protiv Rakoczyja.
 3. Hrvatske uršulinke (povodom 275-godišnjice osnutka samostana uršulinki u Varaždinu), Varaždin, 1979., str. 46.
 4. VLADIMIR PLETENAC, Nastanak i razvitak osnovnih i drugih škola u Varaždinu, Varaždinski zbornik, Varaždin, 1983., str. 527.
 5. Odredba o hrvatskom jeziku u nastavi – uz njemački – datira iz godine 1714. Izdao ju je opet Nikola Gottal, zagrebački generalni vikar.
 6. Hrvatske uršulinke..., str. 88.–89.
 7. Interesantno je spomenuti, iako nema direktne veze sa zadanom temom, da je na hrvatskom jeziku do 1850. godine izašlo pet izdanja ove knjige (najstarije izdanje potječe iz 1629. u Zagrebu).

Primljeno: 1995-1-11